

การคัดแยกขยะและพัฒนาขยะโดยชุมชน

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกใหญ่ จังหวัดเลย

เดิมในเขตตำบลโคกใหญ่ มีปัญหาเรื่องของปริมาณขยะที่มีปริมาณมากและมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกวัน แต่ไม่มีสถานที่ในการฝังกลบ ประกอบกับประชากรในพื้นที่มีพฤติกรรมทิ้งขยะเกลื่อนกลาดตามสถานที่ต่างๆ ทำให้มีเศษขยะฟุ้งกระจายไปทั่ว

ในปี 2542 องค์การบริหารส่วนตำบลโคกใหญ่จึงได้ดำเนินการแก้ไขปัญหามาตรการโดยการจัดการขุดหลุมฝังกลบในที่สาธารณะส่วนกลางของตำบล จำนวน 2 บ่อ ขนาดกว้าง 8 เมตร ยาว 12 เมตร ลึก 4 เมตร เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการไม่มีสถานที่ในการฝังกลบ และในปี 2545 อบต. ได้จัดซื้อท่อเผาขยะ จำนวน 703 ท่อ มอบให้ทุกครัวเรือน เพื่อให้ประชาชนใช้ในการจัดการเผาขยะกันเอง เป็นการบรรเทาปัญหาปริมาณขยะที่เพิ่มมากขึ้นในแต่ละวัน

ปี 2545 อบต. พบว่าปริมาณขยะที่ทาง อบต. ต้องบริหารจัดการยังมีปริมาณอีกมาก รวมทั้งพิจารณาแล้วเห็นว่าหลุมฝังกลบขยะของทาง อบต. จะเต็มในระยะเวลาอันใกล้นี้ อีกทั้ง อบต. ไม่มีนโยบายที่จะจัดซื้อรถขยะ ประกอบกับประชากรส่วนใหญ่ของตำบลประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีการใช้สารเคมีจำนวนมากในพื้นที่เพาะปลูกผลที่ตามมาคือมีสารเคมีตกค้างในสิ่งแวดล้อมและมีผู้ป่วยจากการใช้สารเคมีเป็นจำนวนมาก

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: ท่าลี่

จังหวัด: เลย

ประชากร: 2,892 คน

พื้นที่: 83 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องค์การบริหารส่วนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางอ้อม

วิถีใหม่

องค์การบริหารส่วนตำบลโคกใหญ่ จึงดำเนินโครงการ "การคัดแยกขยะและพัฒนาขยะโดยชุมชน" โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งจะเป็นการนำขยะในชุมชนมาแปรรูปเป็นปุ๋ยชีวภาพ เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษจากการใช้สารเคมีของเกษตรกรและแก้ไขปัญหาผู้ป่วยจากการใช้สารเคมี โดยหันมาใช้ปุ๋ยชีวภาพ นอกจากนี้ทางโครงการยังได้นำขยะอีกส่วนหนึ่งมาจัดทำขยะรีไซเคิลเพื่อลดปัญหาขยะและเป็นการเพิ่มรายได้จากขยะ

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

- จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานในชุมชน 12 คน โดยคัดเลือกจากประชาชนในชุมชน มีหน้าที่
 - จัดเก็บขยะตามตะแกรงคัดแยกขยะที่วางไว้ตามจุดต่างๆ 6 แห่ง
 - ติดต่อให้บริษัทเอกชนเข้ามารับซื้อขยะที่คัดแยกแล้ว เดือนละ 1 ครั้ง
 - บริหารจัดการเงินรายได้จากการขายขยะ โดยร่วมกับประชากรในชุมชนออกกฎระเบียบในการจัดการเงินรายได้จากการขายขยะ โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่งมอบให้กับโรงเรียนเพื่อเป็นกองทุนการศึกษาและค่าอาหารกลางวันแก่เด็กนักเรียน 90% ส่วนที่สองใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน 10%
- สามารถลดปริมาณขยะในชุมชน ได้ถึง 3,600 กิโลกรัม/เดือน
- สามารถลดจำนวนผู้ป่วยจากการใช้สารเคมีในชุมชนได้ถึง 200 คน
- สามารถลดปริมาณการใช้สารเคมีได้ปีละ 150 กิโลกรัม/ ครัวเรือน
- ครัวเรือนในชุมชนสามารถผลิตปุ๋ยชีวภาพขึ้นมาใช้ได้เองภายในครัวเรือน ปีละ 120 ลิตร

6. สามารถลดค่าใช้จ่ายในการซื้อปุ๋ยเคมีลงปีละ 1,200 บาท/ครัวเรือน
7. สามารถสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน เพื่อนำไปพัฒนาท้องถิ่น ถึงเดือนละ 1,500 บาท

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน

1. ค่าใช้จ่ายในการไปศึกษาดูงานการจัดการขยะที่ อบต. ดอนแก้ว จังหวัดเชียงใหม่ รวม 3 วัน โดยมีผู้เข้าร่วมโครงการ 40 คน เป็นจำนวนเงิน 69,000 บาท งบประมาณจาก อบต.
2. โรงเก็บรวบรวมและคัดแยกขยะ 1 หลัง จำนวน 70,700 บาท งบประมาณจาก อบต.
3. ตะแกรงแยกขยะ 6 ชุด จำนวน 4,200 บาท งบประมาณจาก อบต.
4. รถเข็นขยะ 1 คัน จำนวน 2,500 บาท งบประมาณจาก อบต.
5. เครื่องปั้นเศษวัสดุ 1 เครื่อง จำนวน 50,000 บาท งบประมาณจาก อบต.

อุปกรณ์/เครื่องมือ

1. โรงเก็บรวบรวมและคัดแยกขยะ 1 หลัง
2. ตะแกรงแยกขยะ 6 ชุด
3. รถเข็นขยะ 1 คัน
4. เครื่องปั้นเศษวัสดุ 1 เครื่อง

บุคลากร

1. อาสาสมัครเข็นรถขยะ จำนวน 3 คน / 1 วัน / สัปดาห์
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ ปีที่ 6 ทำหน้าที่ในการคัดแยกขยะ 5 คน / สัปดาห์

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ตุลาคม 2545	- คณะกรรมการ อบต. และปลัด อบต. พบว่าปริมาณขยะที่ อบต. ต้องบริหารจัดการมีปริมาณมาก รวมทั้งปัญหาเกษตรกรจำนวนมากในพื้นที่ป่วยจากการใช้สารเคมีในพื้นที่ทำการเกษตร - คณะกรรมการ อบต. และ ปลัด อบต. ร่วมกับประชาคมตำบล โรงเรียนในตำบล ร่วมปรึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหามลพิษและปัญหาเกษตรกรจำนวนมากที่ป่วยเนื่องมาจากปัญหาการใช้สารเคมี	คณะกรรมการ อบต. / ปลัด อบต.
พฤศจิกายน 2545	ไปศึกษาดูงานที่ อบต.ดอนแก้ว จ.เชียงใหม่	สมาชิกสภา อบต. / ผู้บริหารโรงเรียนและผู้นำชุมชน
พฤศจิกายน 2545 – ธันวาคม 2545	ประชุมชี้แจงโครงการคัดแยกขยะและพัฒนาขยะโดยชุมชน โดยขอคำปรึกษาจากประชาคมหมู่บ้านและประชาคมตำบล เลือกหมู่บ้าน 3 บ้านร่องไฟ เป็นหมู่บ้านนำร่องในการดำเนินโครงการ เพราะเป็นหมู่บ้านที่ความพร้อมด้านทุนทางสังคมคือ ชุมชนมีความเข้มแข็งและผู้นำมีความสามารถในการบริหารงาน เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณของ อบต.	นายก อบต. / ปลัด อบต. และผู้นำชุมชน

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
	• จัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงานชุมชน 12 คน จากประชาชน ในหมู่ 3 เพื่อบริหารจัดการขยะรีไซเคิล	
มกราคม 2546	อบต. จัดสรรเงินงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการ	นายก อบต. และ ปลัด อบต.
กุมภาพันธ์ 2546	อบรมประชาชนในการทำปุ๋ยชีวภาพจากขยะ	เกษตรตำบล / เครือข่ายเกษตรปลอดสารพิษและผู้นำกลุ่มสตรี
มีนาคม 2546	นำขยะไปทำปุ๋ยหมักชีวภาพ	ประชากรในชุมชน
มีนาคม – พฤษภาคม 2546	สร้างโรงเก็บและคัดแยกขยะ รวมทั้งนำตะกรงแยกขยะไปติดตั้งตามจุดต่างๆ ในหมู่บ้าน	อบต./ โรงเรียนในชุมชน / คณะกรรมการชุมชน
เมษายน 2546	อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ	หัวหน้าสถานีอนามัยตำบล
	กำหนดกฎเกณฑ์ในการบริหารเงินรายได้จากการขายขยะ	คณะกรรมการดำเนินงานชุมชน / ประชากรในชุมชน
พฤษภาคม 2546	คัดแยกขยะ	นักเรียนและคณะครูจากโรงเรียนในหมู่ 3
	ติดต่อผู้มารับซื้อขยะรีไซเคิล	คณะกรรมการดำเนินงานชุมชน

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

-- หน่วยงาน/องค์กร --

-- บทบาทความร่วมมือ --

ศูนย์ถ่ายทอด

สาธิตวิธีการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ

เทคโนโลยีการเกษตร

ประจำตำบล

สถานีอนามัยตำบลโคกใหญ่

อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการคัดแยกขยะ

โรงเรียนในชุมชน

สนับสนุนสถานที่ในโรงเรียนเป็นที่คัดแยกขยะรีไซเคิลและสนับสนุนให้นักเรียนเข้าร่วมโครงการคัดแยกขยะ

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

- ปริมาณขยะในชุมชนนาร่อง ที่ อบต. ต้องจัดการในแต่ละเดือนมากถึง 4,500 กิโลกรัม
- เกษตรกรในชุมชนนาร่อง 280 คน ป่วยจากการใช้สารเคมีในพื้นที่เพาะปลูก

หลังการดำเนินการ

- ปริมาณขยะในชุมชนนาร์องลดลงถึง 80% หรือ 3,600 กิโลกรัม แบ่งเป็น ขยะที่สามารถนำไปทำปุ๋ยหมักชีวภาพ 40% ขยะรีไซเคิล 40% และขยะที่ต้องฝังกลบและเผา 20%
 - ในส่วนของปุ๋ยหมักชีวภาพ แต่ละครัวเรือนสามารถผลิตใช้ได้เอง ปีละ 120 ลิตร ช่วยลดค่าใช้จ่ายจากการซื้อปุ๋ยเคมีลงปีละ 1,200 บาท / ครัวเรือน จากเดิมที่ต้องใช้จ่ายค่าปุ๋ยเคมีปีละ 4,000 บาท/ครัวเรือน นอกจากนี้ยังสามารถช่วยลดปริมาณการใช้สารเคมีได้ถึงปีละ 150 กิโลกรัม จากเดิมที่ต้องใช้ปีละ 500 กิโลกรัม และผลจากการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพใช้เอง ส่งผลให้จำนวนผู้ใช้สารเคมีในหมู่บ้านลดลงประมาณ 56 ครัวเรือน จาก 142 ครัวเรือน
 - ในส่วนของขยะรีไซเคิล สามารถสร้างรายได้เพิ่มเติมให้แก่ชุมชน 1,500 บาท/เดือน โดยแบ่งเป็นมอบให้กับโรงเรียนเพื่อเป็นกองทุนการศึกษาและค่าอาหารกลางวัน 90% และ 10% เพื่อสาธารณะประโยชน์ของหมู่บ้าน
- เกษตรกรในชุมชนนาร์องที่ป่วยเนื่องจากการใช้สารเคมีในพื้นที่เพาะปลูก จากเดิมประมาณ 280 คน ลดลงเหลือ 80 คน

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
งบประมาณที่มีจำกัดของ อบต. ทำให้ไม่สามารถดำเนินโครงการได้อย่างทั่วถึง	อบต. พิจารณาตามความจำเป็นก่อน-หลัง ตามสภาพปัญหาของแต่ละชุมชน รวมทั้งสภาพความพร้อมของแต่ละชุมชน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จ
- การให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องทั้งการอบรมและงบประมาณในการดำเนินงานของผู้นำชุมชนและผู้บริหาร อบต.

ความยั่งยืนในการดำเนินการ

ในปัจจุบันนี้แต่ละหมู่บ้านได้ดำเนินการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนและกำหนดกฎเกณฑ์ของแต่ละหมู่บ้านไว้เรียบร้อยแล้ว รวมทั้งได้ดำเนินการคัดแยกขยะภายในครัวเรือนและขายให้กับพ่อค้ารับซื้อของเก่าทั่วไป เนื่องจากยังไม่มีโรงเก็บรวบรวมขยะ ซึ่งทาง อบต. มีแผนงานที่จะขยายโครงการออกไปยังอีก 4 หมู่บ้านที่เหลือให้ครบภายในปี 2548

บทเรียนที่ได้รับ

การมีคณะผู้บริหาร อบต. ที่ดีและสามารถประสานการทำงานที่ดีกับผู้นำชุมชน ประชาชน กลุ่มองค์กร ชุมชนทุกฝ่าย ตั้งแต่การร่วมระดมความคิด การตัดสินใจวางแผน กำหนดระเบียบ วิธีการดำเนินการ ทำงานอย่างโปร่งใสและประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สามารถทำให้โครงการบรรลุผลตามเป้าหมายได้

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายสมหมาย พิลารธรรม
ตำแหน่ง : นายกองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลโคกใหญ่
ที่อยู่ : บ้านโคกใหญ่ หมู่ที่ 1 ตำบลโคกใหญ่ อำเภอท่าวาสี จังหวัดเลย
โทรศัพท์ : (042) 801-046

ชื่อ-นามสกุล : จ.ส.ท.รุ่งอนันท์ ดีรักษา
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลโคกใหญ่
ที่อยู่ : บ้านโคกใหญ่ หมู่ที่ 1 ตำบลโคกใหญ่ อำเภอท่าวาสี จังหวัดเลย
โทรศัพท์ : (042) 801-046

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการริเริ่มวิถีนใหม่ : พ.ศ. 2545

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	บ้านโคกใหญ่ หมู่ที่ 1 ตำบลโคกใหญ่ อำเภอลำลูกเกด จังหวัดเลย 42140
ขนาดพื้นที่	83 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	3,141,378.75 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
งบประมาณรายได้	4,356,771.21 บาท (ปีงบประมาณ 2544)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	4 คน 3 คน พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	2,871 คน
จำนวนครัวเรือน	720 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	15,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	ตำบลโคกใหญ่ ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน สภาพ พื้นที่โดยทั่วไปเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ มีสภาพเป็น ภูเขา สูงจากระดับน้ำทะเล 400-1,000 เมตร มีป่าไม้ อุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่ราบเพียง 45 % ของพื้นที่ทั้งหมด มีลำห้วยสายสำคัญไหลผ่าน 3 สาย คือ ลำห้วยขาม ลำห้วยสะกัน และลำห้วยสะแก ประชากรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพทางการเกษตร ได้แก่ ไม้ผล ข้าวโพด ถั่ว ลูกเดือย ยางพารา มะขามหวาน บางส่วนหลัง ฤดูการทำไร่จะไปรับจ้างในต่างจังหวัด สภาพสังคม ของประชากรมีความผูกพันใกล้ชิด มีกิจกรรมบุญ ประเพณีต่างๆ ร่วมกันส่วนใหญ่เป็นเครือญาติสนิทกัน ยังมีทุนทางสังคมสูง ทำให้สามารถขับเคลื่อนกิจกรรม ต่างๆ ในตำบลได้ดี ผู้นำ อบต.มีศักยภาพสูง นอกจากนี้ยังเป็นตำบลที่มีภูมิทัศน์สวยงามสามารถ พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้